

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ**

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ЗЕЛІСКО АЛЛА

**Методичний посібник
для вивчення навчальної дисципліни**

**Сучасна правова наука в контексті євроінтеграційних
процесів**

**третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
освітньо-наукової програми «Право»
спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право»**

м. Івано-Франківськ – 2024

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 28 «серпня» 2024 року).

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від «27» вересня 2024 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від «27» вересня 2024 р.)

Рецензенти:

Мироненко І.В. – д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Банасевич І.І. – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Зеліско А.В. Сучасна правова наука в контексті євроінтеграційних процесів: методичний посібник для вивчення навчальної дисципліни третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (спеціальність 081 «Право», галузь знань 08 «Право»). Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024. 18 с.

Методичний посібник розроблений на основі навчального плану підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на здобуття ступеню доктор філософії і призначений для підготовки до семінарських занять та для здійснення самостійної роботи здобувачів з навчальної дисципліни.

© Зеліско А.В., 2024

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	10
Семінарське заняття 1.....	10
Семінарське заняття 2.....	11
Семінарське заняття 3.....	13
Семінарське заняття 4.....	14
Семінарське заняття 5.....	16
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	18

ПЕРЕДМОВА

Сучасній українській правовій науці притаманні особлива специфіка розвитку, враховуючи ґрунтовний етап соціалістичного режиму, який визначив відмінний від європейської доктрини розвиток української науки. Із набуттям Україною незалежності активізувалися процеси наближення вітчизняної доктрини до європейських трендів, що визначило тектонічні зміни у доктрині права. Відбуваються системні зміни в усіх сферах суспільного життя (політичній, економічній, правовій тощо); зміна цінностей, цілей та завдань суспільного розвитку, зокрема і в державно-правовій сфері; формування нових моделей розвитку держави і права; нових наукових парадигм. Відтак наукові розробки у зазначених площинах є рівними за своєю важливістю із предметними галузевими дослідженнями прикладного характеру, так як знаходяться в основі адекватного правотворення. Очевидно, що об'єктивність та достовірність доктринальних напрацювань визначають якість рівня методології, теоретико-правових критеріїв урегулювання правових явищ, ефективності такого урегулювання. Маємо змогу стверджувати, що аналіз розвитку сучасної правової науки в контексті євроінтеграційних процесів знаходиться в основі комплексних змін вітчизняного соціуму і лише якість наукових напрацювань стане запорукою ефективності таких суспільних змін.

Все наведене актуалізує вивчення навчальної дисципліни «Сучасна правова наука в контексті євроінтеграційних процесів». Здобувачі, які проводять наукове дослідження у галузі «Право», повинні, насамперед, бути глибоко обізнані з напрямками та результатами наукових досліджень відповідних теоретичних та методологічних проблем сучасної правової науки, формування її понятійного апарату, наукових категорій, якими оперує сучасна юриспруденція.

РОЗДІЛ 1.
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА ПРАВОВА НАУКА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.
АКТУАЛЬНІ ТРЕНДИ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 1. Формування та розвиток правової науки в Україні.

Зв'язок правової науки, історії українського народу та української держави. Роль навчальних закладів у формуванні правової науки. Наукові лабораторії, які розробляють наукові ідеї, що формують у кінцевому результаті наукові школи при ЗВО.

Методологічні підходи до дослідження правової реальності. Проблеми сучасного праворозуміння. Особливості права як соціального явища. Методологічні проблеми формування понятійного апарату правової науки. Верховенство права як основоположний принцип правової і політичної систем України.

Тема 2: Основні сучасні напрями правової науки в Україні.

Глобалізаційні процеси правової науки. Аксиологічний вимір сучасної правової науки: основний тренд європеїзації права. Компаративістський напрям розвитку правової науки. Правова антропологія як основа подальшого розвитку правової науки. Специфіка і співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень. Функції правової науки. Завдання правової науки. Євроінтеграційні процеси як пріоритетний фактор впливу на розвитку правової науки в Україні та світі.

Тема 3: Сучасні правові системи та їх вплив на сучасну правову науку. Компаративістика у сучасній правовій науці як прояв глобалізаційних процесів.

Особливості романо-германської правової системи. Особливості англосаксонської правової системи. Місце національної правової системи України в сім'ї правових систем сучасності. Ідентифікація вітчизняної правової системи з романо-германським (континентальним) типом правової системи. Основні напрями розвитку сучасної вітчизняної правової системи. Процеси взаємовпливу основних сучасних правових систем. Компаративістика як інструмент світових глобалізаційних процесів. Методологічний інструментарій правової компаративістики. Діахронна та синхронна компаративістика.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 4. Сучасна правова система України та її місце серед правових систем світу. Вплив євроінтеграційних процесів на сучасні правові системи світу.

Правова система як інтегративна категорія правової науки. Роль правосвідомості у правовій системі України на етапі трансформації. Правова культура як характеристика якісного стану правової системи.

Проблема права і демократії в умовах формування та розвитку національної правової системи.

Місце національної правової системи України в сім'ї правових систем сучасності. Ідентифікація вітчизняної правової системи з романо-германським (континентальним) типом правової системи.

Основні напрямки розвитку сучасної вітчизняної правової системи.

Тема 5. Тенденції розвитку правової науки в контексті євроінтеграційних процесів.

Глобалізація як фактор трансформації правової науки. Європеїзація правового регулювання як причина трансформацій вітчизняного правознавства. Гармонізація права України з правом Європейського союзу. Зміна правової системи України під впливом права Ради Європи. Універсалізація теорії права. Універсалізація підходів до тлумачення права. Універсалізація взаємодії національного та міжнародного права. Суверенітет та міжнародне право. Стандарти Ради Європи щодо співвідношення.

Тема 6. Деформалізація правового регулювання як один із трендів сучасної правової науки.

Поняття деформалізації як тенденції правового регулювання. Посилення ролі оціночних конструкцій у вітчизняному законодавстві та науці як вектор впливу євроінтеграційних процесів. Термінологічна полісемія та її негативний вплив на науку. Децентралізація правового регулювання та її прояви на практиці. Саморегулювання у сучасному праві та вплив цих тенденцій на сучасну правову науку. Плюралізм у застосуванні джерел права. Медіація як сучасний тренд розвитку науки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Тема 7. Трансформаційні процеси у науці цивільного права внаслідок євроінтеграційних процесів.

Сучасний стан вітчизняної цивілістики. Перспективні напрями подальшого розвитку цивілістики. Зв'язок цивілістичної доктрини та практики: сучасні тенденції. Значення науки у трансформаційних процесах концепції юридичної освіти.

Формування наукових шкіл та розвиток мережі наукових закладів.

Тема 8. Концепти цивілістичної доктрини в контексті євроінтеграційних процесів.

Предмет та метод цивільного (приватного) права. Співвідношення понять цивільного та приватного права у сучасній цивілістиці. Сучасні процеси рекодифікації у цивілістичній науці. Актуальні тренди формування системи приватного права в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Тема 9. Основні вектори розвитку доктрини публічного управління в контексті євроінтеграційних процесів

Основні вектори розвитку публічного права та вплив на нього європеїзації. Тенденції до зміни управлінських зв'язків у сфері публічного права. Приведення загальних засад публічного управління у відповідність до європейських стандартів. Диверсифікація форм і методів взаємодії публічного управління із громадськістю. Процеси децентралізації публічного управління.

Тема 10. Основні вектори розвитку еколого-правової науки в Україні в контексті євроінтеграційних процесів

Сучасний стан науки екологічного права та основні напрямки еколого-правових досліджень.

Основні досягнення науки екологічного права у сфері державної екологічної політики України; дозвільних відносин у сфері природокористування та охорони навколишнього природного середовища; екологічного процесуального права як механізму реалізації матеріальних норм екологічного права; забезпечення ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки; концепції рекреаційного права; розвитку екологічного права та законодавства в умовах євроінтеграції; доктрини економіко-правового механізму охорони навколишнього природного середовища; проблем компенсації шкоди за екологічним законодавством. Вплив європейської концепції Сталого розвитку на еколого-правові дослідження.

Тема 11. Основні вектори розвитку кримінально-правової науки в Україні в контексті євроінтеграційних процесів

Політика у сфері кримінального права в Україні. Злочинність і правозахисна політика. Сучасні тенденції розвитку української кримінально-правової доктрини. Гуманізація кримінальної відповідальності та посилення кримінальної репресії в сучасних суспільних умовах. Інформаційна функція кримінально-правової політики України.

РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ТЕМА: Основні сучасні напрями правової науки в Україні. (2 год.)

Глобалізація – поширення процесів взаємозалежності, взаємопроникнення у правовій сфері, зокрема у правових системах сучасності. Правова глобалізація передбачає формування наднаціональної системи правового регулювання суспільного життя. На практиці це означає передусім адаптацію національного законодавства до узгоджених міжнародних правових норм і правил, надання пріоритету міжнародного законодавства над національним. Відбувається уніфікація чинного національного законодавства, формується універсальне (загальне) міжнародне та регіональне право (Собкова В.В.). Глобалізація проявляється через:

1) Універсалізацію та уніфікацію національного права – закріплення одноманітних правових норм у правових системах держав. 2) Гармонізація – спрямоване зближення правових систем. Реалізується інтеграційна функція правової системи. Нова норма права виникає на підставі поєднання кількох раніше існуючих норм. 3) Імплементация - фактична реалізація міжнародних зобов'язань на внутрішньодержавному рівні, яка здійснюється шляхом трансформації міжнародно-правових норм у національні закони та підзаконні акти.

Питання для обговорення:

1. Глобалізаційні процеси правової науки.
2. Аксіологічний вимір сучасної правової науки: основний тренд європеїзації права.
3. Компаративістський напрям розвитку правової науки.
4. Правова антропологія як основа подальшого розвитку правової науки.
5. Специфіка і співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень. Функції правової науки. Завдання правової науки.
6. Євроінтеграційні процеси як пріоритетний фактор впливу на розвитку правової науки в Україні та світі.

Питання для контролю (самоконтролю):

1. В чому проявляється аксіологічне наповнення сучасного права?
2. Наведіть приклади застосування оціночних понять у різних галузях права.
3. Розмежуйте процеси універсалізації та гармонізації в сучасному праві.
4. У чому проявляються процеси глобалізації в сучасному праві?
5. Які завдання сучасної правової науки в умовах сучасних реалій?
6. Яким чином євроінтеграційні процеси впливають на сучасну правову науку?

Список рекомендованих джерел:

1. Петришин О.В. Право як соціальне явище: особливості юридичного підходу. *Проблеми філософії права*. 2006-2007. Том IV-V. С. 73-83.
2. Вісин В.В., Ленгер Я.І. Становлення юридичної компаративістики як напрямку сучасної правової науки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021 № 54 том 1. С. 124-128.
3. Хаустова М.Г., Липнік В. Вплив глобалізації на правову систему України. *Порівняльно-аналітичне право*. № 1 2019. С. 66-70.
4. Власенко В. В. Вплив процесів глобалізації на правові системи сучасності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 1. 2022. С. 9-13.
5. Правова карта сучасного світу. Навчальний посібник. Петришин О.В., Зінченко О.В. Харків: Право, 2018. 508 с.
6. Гапотій В. Д., Жильцов О. Л., Воржевітіна Г. І. Основні правові системи світу: навчальний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. 279 с.
7. Лесяк Н., Коваль І. Предмет юридичної компаративістики та проблеми визначення дефініцій. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія: "Юридичні науки". № 3 (27), 2020. С. 82-86.
8. Тихомиров О. Д. Філософське та методологічне значення еволюції розуміння науки для дослідження юридичної компаративістики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. № 5. С. 17-26.
9. Івашев Є.В. Вплив аксіології права на розвиток теорії прав людини. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*, № 1, 2013. С. 112-120.
10. Александрова О.С., Горбань О.В., Мартич Р.В. Філософія права: Навчально-методичний посібник. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 126 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ТЕМА: Сучасні правові системи та їх вплив на сучасну правову науку.

Компаративістика у сучасній правовій науці як прояв глобалізаційних процесів.

(2 год.)

В сучасних умовах ми є свідками тектонічних процесів, які взаємообумовлюють вплив сучасних правових систем одна на одну. Як наслідок, маємо процеси трансформації усталених правових інститутів в межах правових систем окремих держав, імплементацію до них правових інститутів, традиційно для них непритаманних. Вказані фактори визначають провідну роль компаративістики, позаяк саме вона дає можливість виявити спільні та відмінні доктринальні та прикладні підходи до регулювання тих чи інших відносин, верифікувати їх дію на фоні соціальних, правових та економічних і політичних особливостей окремих держав. В результаті, маємо змогу виявити наскільки імплементовані інститути ефективно

працюватимуть в вітчизняних реаліях і наскільки вони потребують трансформації для ефективного регулювання вітчизняних суспільних відносин.

Питання для обговорення:

1. Особливості романо-германської правової системи. Особливості англосаксонської правової системи.
2. Місце національної правової системи України в сім'ї правових систем сучасності. Ідентифікація вітчизняної правової системи з романо-германським (континентальним) типом правової системи.
3. Основні напрямки розвитку сучасної вітчизняної правової системи. Процеси взаємовпливу основних сучасних правових систем.
4. Компаративістика як інструмент світових глобалізаційних процесів. Методологічний інструментарій правової компаративістики. Діахронна та синхронна компаративістика.

Питання для контролю (самоконтролю):

1. Які тектонічні процеси відбуваються в сучасних правових системах?
2. Яким чином компаративістика слугує для ефективного правового регулювання сучасних суспільних відносин?
3. Яким чином англо-американська правова система впливає на континентальну?
4. Розмежуйте за критеріями діахронну та синхронну компаративістику.
5. Наведіть типи правових систем за рівнем глобалізації.

Список рекомендованих джерел:

1. Бірюкова А. Трансформація національної правової системи в умовах глобалізації. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №5. С. 198-202.
2. Правова карта сучасного світу. Навчальний посібник. Петришин О.В., Зінченко О.В. Харків: Право, 2018. 508 с.
3. Гапотій В. Д., Жильцов О. Л., Воржевітіна Г. І. Основні правові системи світу: навчальний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. 279 с.
4. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток / В.С. Журавський, О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко; за заг. ред. В.С. Журавського. К.: Юрінком Інтер, 2003. 296 с.
5. Правова доктрина України : у 5 т. Харків: Право, 2013. Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В.Я. Тацій, О.Д. Святоцький, С.І. Максимов та ін. ; за заг. ред. О.В. Петришина.
6. Сидоренко О.О. Правова система України в контексті глобалізації. *Теорія і практика правознавства*. 2016. Вип. 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2016_1_6.

7. Удовика Л.Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (Ч. 1). *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 12–20. URL: http://kul.kiev.ua/KUP/_flash/map/CHAS19_3.pdf 3.

8. Удовика Л.Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (Ч. 2). *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 26–33.

9. Удовика Л.Г. Теоретико-правові засади трансформацій правової системи України в умовах глобалізації: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2014. 40 с.

10. Хаустова М.Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації. *Форум права*. 2013. №4. С. 430-440. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6291/1/Xaustova.pdf>.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 3

ТЕМА: ДЕФОРМАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ТРЕНДІВ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ.

(2 год.)

Більшість дослідників сучасної правової науки акцентують увагу на тенденції деформалізації правового регулювання. Проявами деформалізації є підвищення ролі оціночних понять, розширення диспозитивного методу у правовому регулюванні, активне застосування правозастосовного розсуду та принципів права тощо. Слід враховувати, що під час правозастосовного розсуду відбувається відхилення від ідеальної моделі правозастосування і тому така ситуація вимагає від суб'єктів правозастосовної діяльності додаткових інтелектуальних, вольових, творчих зусиль. Це обумовлено тим, що правова система функціонує в умовах динамічних суспільних відносин, внаслідок чого стає практично неможливою абсолютна відповідність різноманітних суспільних відносин і правових норм, покликаних регулювати ці суспільні відносини.

Питання для обговорення:

1. Поняття деформалізації як тенденції правового регулювання.
2. Посилення ролі оціночних конструкцій у вітчизняному законодавстві та науці як вектор впливу євроінтеграційних процесів. Термінологічна полісемія та її негативний вплив на науку.
3. Децентралізація правового регулювання та її прояви на практиці.
4. Саморегулювання у сучасному праві та вплив цих тенденцій на сучасну правову науку.
5. Плюралізм у застосуванні джерел права.
6. Медіація як сучасний тренд розвитку науки.

Питання для контролю (самоконтролю):

7. Окресліть основні вектори деформалізації у сучасній науці.

8. Наведіть приклади застосування термінологічної полісемії у праві. У чому на Вашу думку негативний вплив термінологічної полісемії на ефективність правозастосування.

9. У чому проявляється плюралізм у застосуванні джерел права?

10. Чи застосовуються оціночні конструкції у судовій практиці на Вашу думку? Окресліть основні тенденції.

11. Окресліть роль наближення континентальної та англо-американської правових систем на тенденції деформалізації у праві.

12. Назвіть основні проблеми розвитку медіації у сучасних умовах.

Список рекомендованих джерел:

1. Жильцов О.Л. Правозастосовний розсуд як вид нетипового застосування права. *Юридичний бюлетень*. 2018. Випуск 7. Ч.1. С. 66-72.

2. Коломоець Т.О., Біленко В.А. Оціночні поняття в адміністративно-деліктному праві України: деякі аспекти їх функціонального призначення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 4. С. 80-84.

3. Правова доктрина України : у 5 т. Харків: Право, 2013. Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В.Я. Тацій, О.Д. Святоцький, С.І. Максимов та ін. ; за заг. ред. О.В. Петришина.

4. Рабінович П.М. Правовість антропо-соціальних явищ: філософські засади ідентифікації. *Публічне право*. 2019. № 1. С.180-189.

5. Рабінович П.М. Явища права: потреба інтерпретація. *Право України*. 2019. № 6. С.120- 128.

6. Радейко Р.І. Теоретичні аспекти деформалізованих конструкцій у праві. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»: збірник наукових праць*. Серія: Юридичні науки. 2015. №827. С. 184-193.

7. Рибалко В.О. Сучасні концепції оціночних понять. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. №3. С. 206-209.

8. Семчик О.О. Сучасні концепції оціночних понять у праві: до постановки питання. *Науковий вісник академії муніципального управління*. Серія: Право. 2012. Вип.1. С. 215-221.

9. Тітко І.А. Оцінні поняття у кримінально-процесуально праві України : монографія. Х.: Право, 2010. 216 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ТЕМА: КОНЦЕПТИ ЦИВІЛІСТИЧНОЇ ДОКТРИНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.

(2 год.)

Наука цивільного права охоплює собою сферу приватного права, а відтак пронизує будь-які площини функціонування особи у соціумі, наповнює собою усі сфери суспільного життя. В контексті трансформації вітчизняної науки знову постає питання співвідношення понять цивільного і приватного права, що актуально саме для нас в силу особливостей розвитку цивілістики після тривалого соціалістичного періоду. Станом на зараз посилення євроінтеграційних процесів посилило активацію трансформацій у цивілістиці, зокрема, що проявилось у процесах рекодифікації у вітчизняному правовому просторі.

Питання для обговорення:

1. Предмет та метод цивільного (приватного) права.
2. Співвідношення понять цивільного та приватного права у сучасній цивілістиці.
3. Сучасні процеси рекодифікації у цивілістичній науці.
4. Актуальні тренди формування системи приватного права в Україні.

Питання для контролю (самоконтролю):

1. Які базові впливи зазначає цивілістична наука в силу інтеграції у європейський простір?
2. Означте основні фактори, що спричинили процеси рекодифікації в вітчизняному законодавстві?
3. Які основні тренди рекодифікації у вітчизняному законодавстві?
4. Окресліть взаємозв'язок науки та практики.

Список рекомендованих джерел:

1. Крупчан О.Д. Сучасні завдання цивілістичної науки в Україні. Приватне право і підприємництво. 2014. Вип. 13. С. 5-8.
2. Кузнецова Н.С. Стан і тенденції розвитку цивілістичної науки в Україні. *Право України*. 2014. №6. С. 9-14.
3. Майданик Р.А. Розвиток приватного права України: монографія. К.: Алерта, 2016. 226 с.
4. Стефанчук Р. А. Гражданский кодекс Галиции 1797 г. как одна из первых мировых кодификаций гражданского законодательства. Гражданский кодекс Восточной Галиции 1797 г. Codex civilis pro Galicia Orientali anni MDCCXCVII / Пер. с лат. А. Гужвы; Под ред. О.Кутеладзе, В.Зубаря. М.: Статут, Одесса, 2013. С. 28-34.
5. Стефанчук Р. О., Блажівська О. Історичні аспекти створення Галицького цивільного кодексу 1797 року. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2014. № 4. С. 42–48. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnapu_2014_4_9.pdf.

6. Правова доктрина України: монографія у 5-ти т. / НАПрН України, Національний університет імені Ярослава Мудрого. Київ: Право, 2013. Т. 3. Доктрина приватного права України. За заг. ред. Н. С. Кузнецової. 760 с.

7. Павлюк Н.М. Доктрина цивільного права як теоретичне підґрунтя модернізації цивільного законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6/2021. С. 68-71.

8. Крат В. Застосування доктрини приватного права в практиці Верховного Суду є важливим. Квітень 2024. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1595277/>.

9. Цивільне право України: погляд у майбутнє: збірник наукових праць до 70-річчя з дня народження Наталії Семенівни Кузнецової / за заг.ред. Р.О. Стефанчука, О.О. Кота. Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. 622 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ТЕМА: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ДОКТРИНИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

(2 год.)

При підготовці до семінарського заняття на дану тему необхідно виходити з того, що публічного управління набуває в сучасних реаліях суттєвих трансформацій, які зумовлені процесами європеїзації права загалом та викликають потребу зміни і підходів щодо публічної сфери у напрямі децентралізації публічного управління, налаштування диверсифікованих форм і методів комунікації влади із населенням та територіальними громадами. Розвиток публічного управління в сучасних кризових умовах проходить під знаком посилення процесів децентралізації в органах місцевого самоврядування, залученням іноземних інвестицій та потребою прийняття оперативних і максимально ефективних рішень, які сприятимуть належному регулюванню економічного, обороноздатного і політичного життя країни.

Питання для обговорення:

1. Основні вектори розвитку публічного права та вплив на нього європеїзації.
2. Тенденції до зміни управлінських зв'язків у сфері публічного права. Приведення загальних засад публічного управління у відповідність до європейських стандартів.
3. Диверсифікація форм і методів взаємодії публічного управління із громадськістю.
4. Процеси децентралізації публічного управління.

Питання для контролю (самоконтролю):

1. Які шляхи для налагодження комунікації влади із громадськістю вбачаєте?

2. Яке значення медіаційної компетентності публічних службовців на вашу думку у комунікації публічної влади із громадськістю?

3. Які основні напрямки досліджень у сфері публічного управління можете навести?

4. Розмежуйте публічне та державне управління.

5. Які сучасні форми співвідношення між централізацією і децентралізацією на вашу думку?

Список рекомендованих джерел:

1. Сидоренко Н. Сучасні тенденції розвитку публічного управління. *Аспекти публічного управління*. 10(3). 2022. С. 59-63.
2. Мазур О., Квітка С., Миргородська М.. Роль креативних індустрій в публічному управлінні розвитком громад: досвід Великої Британії. *Аспекти публічного управління*. Том 12 № 2 (2024). С. 13-20.
3. Тихончук Л. Х., Токарець Н. С., Левицька С. О. Сучасні тенденції розвитку публічного управління в Україні. *Наукові перспективи*. N 2 (44). 2024. С. 550-560.
4. Янишин Р. Сучасні тенденції розвитку публічного управління в Україні. Pisa, Italian Republic • Collection of scientific papers «SCIENTIA». April 26, 2024. С. 40-43.
5. Білик Я. (2022). Публічне управління в умовах демократичних змін в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. (3). С. 3-7.
6. Масик Р. Особливості впливу євроінтеграційних процесів на систему державного управління в сучасних умовах. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. С. 2-20.
7. Ларіна Н. Б. Професіоналізація та професійно-кар'єрне зростання публічних службовців : виклики та перспективи. *Публічне управління та регіональний розвиток: наук. журн.* № 19. 2023. С. 239–257.
8. Куйбіда В. С., Куйбіда С. В., Теличко В. С. Модернізація публічного управління в умовах війни і першочергові його завдання. 2022. URL: <https://reicst.com.ua/asp/article/view/monograph-02-2022-03-04/monograph-02-2022-03-04>.

РОЗДІЛ 3.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є видом позааудиторної самостійної роботи навчального, навчально-дослідницького чи практичного характеру у формі виконання індивідуального завдання.

Мета самостійної роботи – самостійне, додаткове осмислення та засвоєння програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування здобувачем знань з навчальної дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи.

Завдання для самостійної роботи здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти мають реферативну форму та аналітичний характер. Ці завдання спрямовані на формування у здобувачів наукового мислення та вміння формулювати власні висновки щодо запропонованих наукових проблем, поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці та при виконанні наукової (дисертаційної) роботи.

Представлені до уваги здобувачів завдання самостійної роботи з навчальної дисципліни носять рекомендаційний характер. Тема завдання, що виконується, може бути змінена здобувачем з врахуванням тематики семінарського заняття, теми дисертаційної роботи, що ним виконується, та за погодженням з керівником курсу. В змісті таких завдань може бути робота з науковою літературою, нормативно-правовим актом (зокрема, конспектування за заданою тематикою, підготовка повідомлення щодо проблемних питань досліджуваного явища чи інституту), написання рефератів, доповідей, есе, аналіз нормативно-правових актів, проведення порівняльно-правового аналізу тощо.

Індивідуальні науково-дослідні завдання.

Індивідуальні науково-дослідні завдання виконуються українською мовою у вигляді друкованого або електронного документу (на електронну адресу викладача). Загальний обсяг не повинен бути меншим за 5 сторінок формату А4. Робота виконується у строки, що визначаються викладачем, але не пізніше строків зарахування відповідних змістових модулів навчальної дисципліни. Теми (завдання) індивідуальних науково-дослідних завдань не можуть повторюватися у межах однієї навчальної дисципліни.

Структура індивідуальних науково-дослідних завдань:

Титульний аркуш: зазначається вид, тема індивідуальної роботи, відомості про здобувача.

Вступ: зазначається актуальність роботи, мета роботи та завдання, використані методи роботи (дослідження літератури, Інтернет, комп'ютерної правової бази, власні висновки, спостереження, робота зі зразками документів тощо);

Основна частина: виконується завдання індивідуального науково-дослідного завдання (з необхідним законодавчим обґрунтуванням, посиланнями на відповідні статті, пункти відповідних нормативних актів). Основна частина може підлягати

структуруванню, обов'язково повинна містити елементи аналізу наукової літератури, періодики, чинного законодавства, судової практики тощо.

Висновки: наводяться основні результати проведеного аналізу);

Список використаних джерел: перелік використаного нормативного матеріалу, наукової літератури, сторінок Інтернет, матеріалів практики та інших джерел.

При посиланні на правові джерела належить повністю наводити їх реквізити відповідно до вимог щодо оформлення бібліографії.

На підставі проведеного дослідження наукової літератури і нормативно-правової бази, здобувачеві належить запропонувати власне бачення розв'язання проблеми. Не будуть зараховані ті роботи, які не мають посилань на відповідний нормативний матеріал: кожне твердження у роботі має бути юридично підкріплене посиланням на відповідне джерело права. Застосування матеріалів практики, статистичних даних, ілюстрацій, графіків, схем, таблиць тощо буде впливати на підвищення оцінки роботи, але не є обов'язковим для індивідуальних робіт.

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це має бути самостійна творча робота здобувача: це мають бути його власний аналіз законодавства, ідеї, думки, висновки тощо. Здобувач повинен максимально проявити себе у такій роботі. Переписування думок інших авторів, компіляції чужих творів, або просто копіювання текстів нормативних актів призводять до не зарахування індивідуального науково-дослідного завдання. Зараховуються тільки роботи, які містять оригінальні ідеї, думки, висновки самого здобувача, і при цьому – розв'язують певну наукову проблему. Практикується індивідуальний підхід викладача до обрання індивідуального науково-дослідного завдання. Ефективним є пов'язування такого роду завдань із обраною здобувачем темою дисертаційного дослідження. Тим паче, що євроінтеграційні процеси у науці охоплюють собою будь-які сфери сучасних наукових розвідок.

Самостійна робота здобувачів.

Самостійна робота полягає у реферуванні наукових публікацій та узагальненому аналізі результатів наукових досліджень цих публікацій (вибір здійснюється спільно з викладачем).

Реферування – це процес аналітичного опрацювання інформації, що полягає в аналізі первинного документу, знаходженні найвагоміших у змістовому відношенні даних (основних положень, фактів, доведень, результатів, висновків тощо).

Підбір наукових публікацій для реферування здійснюється із врахуванням обраної здобувачем сфери наукових досліджень для підготовки дисертаційного дослідження. Такий підхід дозволяє ефективно будувати індивідуальну освітньо-наукову траєкторію для кожного здобувача.

Узагальнений аналіз результатів наукових досліджень повинен будуватися на власному авторському баченні проаналізованих напрацювань, виокремленні дискусійних аспектів та основних підходів щодо їх вирішення.

Формування бібліографії до запропонованої тематики - виходячи з обраної проблематики здобувач самостійно підбирає необхідний інформаційний матеріал. *Інформаційну базу* дослідження складають бібліографічні, інформаційні й довідкові видання, статистичний і фактичний матеріал, історичні джерела, законодавчо-нормативні документи тощо. Формування бібліографії передбачає опрацювання новітніх досліджень із запропонованої тематики, тобто за останні п'ять років. Список такої бібліографії повинен включати не менше 15 джерел.